

Arviointikertomus 2024, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnan selvitys

Tuusulan kunnanvaltuusto on 16.6.2025 § 125 päättänyt pyytää tarkastuslautakunnan laatimassa vuoden 2024 arviointikertomuksessa esitetyistä havainnoista toimialueiden ja hallituksen selvitykset. Selvitykset tulee valtuuston päätöksen mukaan toimittaa niin, että ne voidaan käsitellä lokakuun loppuun mennessä pidettävässä valtuuston kokouksessa. Lisäksi selvitykset on toimitettava myös tarkastuslautakunnalle.

Toimialueen selvitys:

Sivistyksen toimialue kiittää tarkastuslautakuntaa vuoden 2024 tarkastuskertomuksesta ja siinä esitetyistä johtopäätöksistä ja suosituksista. Seuraavassa sivistyksen toimialueen vastine tarkastuslautakunnalle.

SIVISTYKSEN TOIMIALUEEN YLEISET HUOMIOT ARVIOINTIKERTOMUKSESTA

Arviointikertomus on tarkastuslautakunnan arvio siitä, miten kunnan tilivelvolliset ovat onnistuneet valtuuston tahdon toteuttamisessa edellisellä toimintakaudella eli vuonna 2024.

Tarkastuskertomuksen sivulla 48 käsitellään varhaiskasvatuksen arviointia. Kohtaan ”Valssi-arvioinnin perusteella erityisesti ulkotoiminnan pedagogiikka on kehittynyt” tulisi tehdä korjaus. Tulos on Reunamo Educationin observointeihin perustuvasta havainnointitutkimuksesta, ei Valssista.

TAVOITSEURANNAN PUUTTEET RAJOITTAVAT ARVIOINNIN PERUSTELTAVUUTTA

Tarkastuslautakunnan suositus:

Jotta valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumista voidaan jatkossa arvioida luotettavasti ja läpinäkyvästi, tarkastuslautakunta suositaa, että Tuusulan kunnassa palautetaan käyttöön toimenpidetasolle ulottuva tavoiteseuranta. Arviointitiedon tulisi sisältää vuositavoitteet, niihin liittyvät konkreettiset toimenpiteet sekä perusteltu arvio etenemisestä. Tämä parantaa paitsi arvioinnin mahdollisuuksia myös koko strategisen johtamisen vaikuttavuutta ja valtuuston ohjausvoimaa.

Tarkastuslautakunnan suositus: Tavoitteiden arvioinnin seurantatyökalut saatava selkeämmiksi.

Sivistyksen toimialueen vastaus:

Sivistyksen toimialue haluaa edistää avointa toimintakulttuuria. Tulevalle toimintakaudelle pohdinnassa on toimintatavat, joilla toimialue voi jatkossa viestiä ja tiedottaa tehokkaammin tavoitteiden edistymisestä toimenpidetasolla.

PALVELUVERKKO, ARVIOINNIN JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET

Tarkastuslautakunnan suositus: Palveluverkkoa ja sen rakennetta on tarkasteltava kestävän kehityksen näkökulmasta.

Tarkastuslautakunnan suositus: Alueellisen, pohjois- ja etelä-Tuusulan välillä olevan epätasapainon korjaamiseen on kiinnitettävä jatkossa enemmän huomiota, jo alueellisessa suunnitteluvaiheessa, ja sen kehitys on otettava jatkuvaan seurantaan.

Tarkastuslautakunnan suositus: Kunnan on aktiivisesti ennakoitava väestörakenteen muutosten vaikutuksia palvelutarpeisiin, rahoitukseen ja henkilöstön saatavuuteen. Erityisesti edelleen jatkuva muuttovoittoisuus, mutta samalla vähenevä syntyvyys ja väestön ikääntyminen vaativat, ennakoivaa ja huolellista suunnittelua.

Sivistyksen toimialueen vastaus: Tuusulan väestönkasvun rakenne keskittyy lapsiperheisiin, tämä tuo strategisen haasteen ja painetta palveluiden kehittämiseksi ja yhteisöllisten rakenteiden luomiselle. Varhaiskasvatuksessa vuonna 2024 käyttöön otetut perheiden tapaamiset varhaiskasvatusyksiköissä palvelevat tätä tarkoitusta hyvin. Perheille on järjestetty kohtaamisen paikkoja ja mahdollisuus verkostoitua samassa

tilanteessa olevien perheiden kanssa. Myös avoimen varhaiskasvatuksen toiminta tukee tätä yhteisöllisyyden ja kotoutumisen toteutumista.

Jokelan palveluverkon tarvetta tulee arvioida laajasti ennen palveluverkkosuunnitelman päivittämistä ja päätöksentekoa. Myös pienten kyläkoulujen toimintaa osana palveluverkkoa on arvioitava jatkossa.

Väestöennustetta hyödynnetään palveluverkkosuunnittelussa. Väestöennusteesta voidaan tarkastella asukasmäärien muutoksia alueittain pitkälle tulevaisuuteen. Mitä pidemmälle väestöennustetta tarkastellaan, sitä enemmän ennusteessa on epävarmuuksia. Varhaiskasvatuksen palveluntarpeen kasvun paine kohdistuu edelleen Tuusulan eteläosiin.

LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTI, ARVIOINNIN JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET

Tarkastuslautakunnan suositus: Lapsen edun ja oikeuksien huomioiminen tulee sisällyttää pysyvästi kunnan päätöksentekoon ja hyvinvointityöhön.

Sivistyksen toimialueen vastaus: Lapsiystävällinen kunta –toimintamallin kehittäminen tukee lapsen edun ja oikeuksien toteutumista. Lisäksi sivistyksen toimialueella tullaan kehittämään lapsivaikutusten arviointia systemaattisesti.

SIVISTYKSEN TOIMIALUE KOKONAISUUTENA, ARVIOINNIN JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET

Tarkastuslautakunnan suositus: Työvoiman saatavuutta on turvattava onnistuneilla, oikea-aikaisilla rekrytoinnilla ja koulutuksellisella yhteistyöllä. Osaamista tulee kehittää ja sen tulee vastata väestökannan jatkuvan monimuotoistumisen, kuten monikielisuuden ja -kulttuurisuuden, tarpeisiin.

Sivistyksen toimialueen vastaus: Varhaiskasvatuksessa on ollut käynnissä keväällä 2025 alkanut Jotpa-hanke. Hankkeen toivotaan vaikuttavan varhaiskasvatuksen henkilöstön saatavuuteen, erityisesti sosionomien osalta.

Henkilökunnan osaamista kehitetään järjestämällä yksiköissä kieli- katsomus- ja kulttuurisosaamisen koulutusta. Suomi toisena kielenä -opettajia on vakinaistettu lisää kuntaan. Monikulttuurinen viestintäsuunnitelma on laadittu. Ruokapalveluiden henkilökunta on saanut koulutuksen vastuullisuuden portaisiin.

Sivistyksen toimialueella tunnistetaan tarve edelleen kehittää rekrytointia ja kunnan työnantaja mielikuvaa tulee kehittää sekä markkinoida. Rekrytoinneissa voidaan ottaa huomioon kulttuuriosaamista ja kielitaitoa.

Tarkastuslautakunnan suositus: Digipalveluiden edelleen kehittämistä tulee edistää palvelujen saavutettavuuden ja resurssien tehokkaan käytön turvaamiseksi.

Sivistyksen toimialueen vastaus: Sivistyksen toimialueella tunnistetaan digipalveluiden kehittämisen tärkeys.

Tarkastuslautakunnan suositus: Toimialueelle suositellaan päivitettäväksi nyt käytössä ollut kehittämissuunnitelma vuosille 2025-2029.

Tarkastuslautakunnan huomio: Kehittämistyö kattaa koko toimialueen ja etenee kehittämissuunnitelman 2022–2025 mukaisesti. Suunnitelma on osoittanut tarpeellisuutensa erityisesti vuoden 2024 haasteissa. Sitoutuminen suunnitelmaan on edelleen vahvaa

Sivistyksen toimialueen vastaus: Vuosille 2026-2029 laaditaan sivistyksen toimialan kehittämissuunnitelma. Kehittämissuunnitelma pohjautuu kuntastrategiaan, pormestarimalliin, strategiisiin toimenpideohjelmiin sekä valtuustotason vuositavoitteisiin. Sivistyksen kehittämissuunnitelman laatimiseen ja työstämiseen osallistuu sivistyksen kaikki palvelualueet. Kehittämissuunnitelman toimenpiteet linkitetään tiiviisti kuntastrategian vuositavoitteisiin. Suunnitelman laatimisen lisäksi suunnitellaan toimenpiteet, joilla kuntastrategiaa saadaan saatettua osaksi jokaisen sivistyksen toimialueen työntekijän arkea ja päivittäistä toimintaa. Esihenkilöillä on keskeinen rooli strategian ja kehittämissuunnitelman toimeenpanossa ja jalkauttamisessa.

Tarkastuslautakunnan suositus: Sivistyspalveluiden rahoitusta on jatkossa turvattava yhä enemmän kunnan omalla panoksella, korvaamaan valtion rahoitusosuuden pienenemistä.

Sivistyksen toimialueen vastaus: Tiukentuva taloustilanne ei mahdollista muita kuin lakisääteisistä syistä tehtyjä määrärahan lisäyksiä. Talousarviovalmistelussa keskitytään jo olemassa olevien palveluiden tarkasteluun ja tehostamiseen. Tiukassa taloudellisessa tilanteessa on mahdollista, että joistakin palveluista luovutaan. Erityisessä tarkastelussa palvelut, jotka eivät ole lakisääteisiä. Taloutta osaltaan tiukentaa lainsäädännön muutokset, kuten vaatimus varhaiskasvatuksen henkilöstön pätevyydestä ja oppimisen tuen uudistus. Keusoten palveluiden heikentyminen luo painetta tärkeiksi katsottujen palveluiden järjestämiseksi kunnan taholta.

HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN

Tarkastuslautakunnan suositus: Kunnan toimielinrakenteen muutokset, kuten lautakuntien siirrot toimialalta toiselle, pitää käsitellä jatkossa nimenomaisina asioina valtuuston päätettäväksi hallintosäännön mukaisesti. Esittelijän vaihdos tai määrärahan tekninen siirto talousarviossa ei korvaa selkeää ja erikseen tehtyä päätöstä toimielimen organisatorisesta sijoittamisesta. Rakenteellisten muutosten tulee perustua avoimeen ja läpinäkyvään päätöksentekoon, jossa valtuusto käyttää sille kuuluvaa toimivaltaa.

Sivistyksen toimialueen vastaus: Jatkossa mahdolliset toimielinrakenteen muutokset tehdään hallintosääntöä noudattaen avoimesti ja läpinäkyvästi.

Tarkastuslautakunnan suositus: Kunnassa on valmisteltava valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma.

Sivistyksen toimialueen vastaus: Hyvinvointikertomus koostetaan vuosittain. Hyvinvointikertomusta hyödynnetään palveluiden kehittämiseen ja vuositavoitteiston laadintaan. Vuosille 2026–2029 laaditaan hyvinvointisuunnitelma, pohjautuen Keusoten alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan ja kuntastrategiaan. Sivistyksen toimialue katsoo, että hyvinvointikertomuksen tulee jatkossa raportoida hyvinvointisuunnitelman tavoitteiston ja toimenpiteiden toteutumista. Tuusulassa on voimassa oleva hyvinvointisuunnitelma vuosille 2021–2025.

Tarkastuslautakunnan suositus: Hyte-kertoimen laskuun on syytä kiinnittää huomiota ja selvittää tarkemmin, mistä muutos johtuu, jotta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimia voidaan jatkossa kehittää entistä vaikuttavammiksi.

Sivistyksen toimialueen vastaus: Hyte-kertoimen tulee olla yksi hyvinvointisuunnitelman mittareista. Tavoitteiden ja toimenpiteiden tulee tukea hyte-kertoimeen vaikuttavien tekijöiden edistämistä.

Tarkastuslautakunnan suositus: Tarkastuslautakunta suosittelee kuntalaisten osallisuutta lisääviä toimenpiteitä kokonaisuudessaan Tuusulan kunnassa.

Tarkastuslautakunnan suositus: Sivistyksen alaisissa hyvinvointia ja terveyttä edistävissä palveluissa tullaan jatkossa osallistamaan kuntalaisia aktiivisesti. Osallistamista toteutetaan ennakkovaikutusten ja lapsivaikutusten arvioinnissa ja palveluiden kehittämisessä.

UUODEN 2023 ARVIOINTIKERTOMUKSESSA ESITETTYJEN HUOMIOIDEN JÄLKISEURANTA

Sivistyksen toimialueen vastaus jälkiseurannan arviointiin:

Hyvinvointialueuudistus

Vuoden 2023 arviointikertomuksessa todettiin, että sivistyksen toimialueella keskeistä on varmistaa sujuvat ja toimivat yhteistyörakenteet hyvinvointialueen kanssa. Yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa tehdään säännöllisissä ja yhteisesti sovituissa rakenteissa. Keskeisiä edunvalvonnan rakenteita on kunnan ja Keusoten johdon yhteistyötapaamiset, sivistysjohtajien ja Keusoten kuukausikokoukset, aluehyten kokoukset ja lasten ja nuorten hyvinvointityöhön liittyvät työryhmät (lape, lanupe, opiskeluhuollon työryhmä, kohtaamispaikkatyöryhmä). Yhteistyön rakenteita on edistetty ja esimerkiksi oppimisen ja Keusoten välille on

saatu toimivia yhteistyörakenteita. Rakenteet puuttuvat edelleen esimerkiksi ruokapalveluiden ja Keusoten väliltä. Alueelliset kokoukset ja erilaiset hyvinvoinnin edistämisen verkostot toimivat aktiivisesti.

Hyvinvointikertomus on tärkeä työkalu palveluiden kehittämisessä, jotta kunnan tuottamat palvelut vastaavat muuttuvia tarpeita. Perhekeskustoiminta ja toiminnan kehittäminen alueellisessa verkostossa on tuonut ratkaisuja perheiden ohjaamiseksi palveluiden piiriin. Oppilashuollon resurssissa ilmenneet haasteet on pääosin selätetty.

Sivistyksen toimialueen vastaus jälkiseurannan arviointiin:

Varhaiskasvatus ja oppiminen

Kehittämissuunnitelmatyöhön on osallistettu laajasti Sivistyksen toimialueen esihenkilöitä ja asiantuntijoita. Keväällä 2025 toteutetun kyselyn perusteella kehityssuunnitelman sisältö tunnettiin hyvin, ja kehittämissuunnitelman koettiin konkretisoivan kuntastrategiaa. Tavoitteiden koettiin toteutuneen hyvin. Eniten kehitettävää on kehittämissuunnitelman hyödyntämisessä yhteistyön lisäämiseen yli palvelualuerajojen. Osa-alueet, joiden kehittämistä suunnitelma parhaiten edisti, olivat oppimista ja hyvinvointi edistävät tavoitteet. Kestävän tulevaisuuden tavoitteet olivat heikoiten mukana yksiköiden toiminnan kehittämisessä.

Tiedolla johtamisesta on järjestetty koulutusta, ja datan ja tunnuslukujen hyödyntämistä on edistetty päätöksenteon tukena. Varhaiskasvatukseen on kehitetty koontinäyttö, josta ilmenee ajan tasainen tieto hoitopaikkojen tarpeesta ja palvelun käyttöasteesta. Eteläisen Tuusulan painetta hoitopaikoista on ratkottu perustamalla uusia ryhmiä olemassa oleviin päiväkodeihin. Tulevaa tarvetta on pyritty ennakoimaan tilapalveluiden kanssa säännöllisissä palaverissa. Jatkossa painetta helpottaa Mikkolan koulun tilojen käyttöönotto varhaiskasvatukseen. Mikkolan koulun tilat toimivat myös väistötilana, jolloin puutteita nykyisen palveluverkon päiväkodeissa päästään korjaamaan.

Perusopetuksen tuen lakiuudistus ja sen mukanaan tuomat muutokset opetussuunnitelmiin sekä koulun toimintakulttuuriin olivat keskiössä lukuvuonna 2024–25, kun opetussuunnitelman muutoksia valmisteltiin. Henkilöstölle on järjestetty koulutusta kielitietoisuuteen sekä monikulttuurisuuteen liittyen.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta päättää antaa kunnanhallitukselle ja edelleen valtuustolle yllä olevan selvityksen tarkastuslautakunnan antamaan vuoden 2024 arviointikertomukseen.